

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben hűszor hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség készen áll a visszajáró
 vagy megőrzésre nem vállalkozik.

Előzetesek és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A lisszaboni királygyilkosság.

NAGYVÁRAD, február 3.

Lisszabonból véres esemény hírére
 ritette szét a táviró. A főváros nyílt fő-
 utcáján lesbe állott orgyilkosok valóságos
 sortűzzel, ismétlő fegyverekkel megölték a
 királyt és a trónörökösöt.

Ha ilyesmi a vademberek közt, az
 őserdőben megtörténik, megdöbben az
 ember, de tudja magyarázatát találni. A
 lisszaboni események kivételt képeznek.
 A tervszerű, jól előkészített gyilkosság
 végrehajtása a nyílt utcán olyan háttérrel
 rántja le a leplet, a melyről sejteni is
 csak keveset lehetett. Valóságos kivégzés
 volt az, a mit a gyilkosok elkövettek.
 Feltétlen nyugalommal, teljes kényelem-
 mel és biztonsággal készülhettek elő a
 merényletre, a melyet aztán teljes hideg-
 vérrrel és sikerrel hajtottak végre. Mintha
 csak katonákat vezényeltek volna ki sza-
 bályszerű kivégzésre.

Ez az, a mi megdöbent a lissza-
 boni tragédiában. Lisszabon háttérbe szo-
 ritotta immár Belgrádot is. Belgrádban a
 királyt éjjel, alattomosan rohanták meg,
 míg a szerencsétlen portugál királyt a
 nyílt utcán, testőrei közt, alattvalói ez-
 reinek szemeláttára lötték le, mint va-
 ami üzőt vadat.

A művelt világ, az egész emberiség
 észvéte veszi körül a boldogtalan Amália
 királynét, a kinek oldala mellett lötték
 gyon férjét, hogy pár óra múlva a kar-
 jai közt haljon meg halálra sebzett fia,
 a trónörökös is. Borzalmas lehet a sze-
 rencsétlen anya sorsa, lázongó népe, el-
 sőséges érzületű fővárosa közepette, ag-
 dva életben maradt második fia, a
 hercekkirály életéért. Gyászolni sem ér-
 t, a koporsó mellett férfivá kell erő-
 dnie, cselekednie habozás nélkül, hogy

megmentse a dinasztianak a trónt és
 Portugáliának a békét.

A szerencsétlen királynénak nem lesz
 nehéz megtalálni a sulyos helyzetből való
 kibontakozás útját. Férjének véres árnya,
 ártatlanul elveszett fiának utolsó halál-
 sóhaja rettenetes, de igaz tanulsággal
 szolgálnak részére.

Azt mondják, anarkisták követték el
 a merényletet, de az is tény, hogy az
 anarkisták sortüze mögött viharfelhős
 háttérként állott a portugál nép elkese-
 redése, forradalmi hangulata. Előrelátható
 volt a szigorú táviratcenzúra dacára,
 hogy az elnyomott nép dübe ki fog törni
 valamely formában. S a táviratokból már
 az is megállapítható, hogy a francia
 anarkisták portugál segítséget és társakat
 is kaptak gaztettükhöz.

A portugáliai borzalmas királygyilkosság
 véres világtörténelmi eseményéről részletes tu-
 dósításunk a következő:

Az első hírek.

Budapest, febr. 3.

A gyilkos merényletet a portugál király
 és családja ellen szombaton délután 5 óra után
 követték el. Az első híre a merényletnek ide
 csak a vasárnapra virradó éjszaka érkezett. Az
 első hír csupán a király megsebesülését jelen-
 tette. Ezt követte azután a borzalmas tragédia-
 ról szóló részletesebb és biztosabb híradás.

Lisszabon, febr. 2.

Károly királyt és a trónörökösöt három
 egyén meggyilkolta. A gyilkosokat azonnal
 megölték.

Lisszabon, febr. 2.

Amidőn Carlos király és Lajos trónörökös
 Villaviciózából kocsin Lisszabonba visszatértek
 s a Terreio del Taco-n haladtak át, egy ember
 karabélyból rájuk lött. A király halálosan meg-
 sebesült.

Lisszabon, febr. 2.

A merénylők Carlos királyt és Lajos trón-
 örökösöt megölték. Három gyilkos nyomban a
 helyszínén halállal lakolt.

A gyilkosság részletei.

Madrid, február 3.

A királyi család tegnapelőtt virággal di-
 szített csónakon tért vissza Lisszabonba. A ki-
 kötőhelyen nagy néptömeg gyűlt össze, mely
 üdvözölte a királyi családot. A csónakból ki-
 szállva a király, a királyné és a két kir. herceg
 nyitott kocsiba ültek. Amikor a király kocsija
 a Comerciál-térre jutott, ott állott egy csomó
 ember barna köpönyegbe burkolva, egyszerre
 köpönyegük alul előrándították karabélyukat és
 több sortűzet adtak a királyi családra. Don
 Carlos király 3 golyótól találva halva rogyott
 össze, egy golyó nyakának ütőerét szakította
 szét. A trónörökösöt öt golyó találta nyakán és
 fején s anyjára hanyatlott, aki borzasztó föl-
 kiáltással átölelte s a merénylők golyói ellen
 testével akarta megvédelmezni. A tömeg ijedve
 rohant szét, menekülésük közben sokan eles-
 tek. A rendőrök két merénylőt megölték, hármat
 letartóztattak.

Lisszabon, febr. 3.

Amália a királyné a lövések után ráakarta
 magát vetni a trónörökösre, hogy testével vé-
 delmezze, de már késő volt. A királyné kije-
 lentette, hogy ott marad az arenában, míg
 férjének és fiának holt testét elszállítják.

Berlin, febr. 3.

A portugál követ következőleg írta le a
 Berl. Tagebl. munkatársa előtt a merényletet:

Tegnap délután 5 órakor a portugál ki-
 rályával, a trónörökössel és Manuel herceggel
 tért vissza vadászkastélyából, Vila Viciosa-ból
 Lisszabonba. A legtorgalmasabb utcák egyiké-
 ben, az Arzenál-utcában egy sereg jól öltözékű
 férfi, kiket előzőleg senki sem vett észre, bal-
 felelő megtámadták a király kocsiját és nem
 telt bele egy perc, már több sortűz dördült el.
 A hatás rettenetes volt. A király, akinek a
 a testét négy gyilkos golyó furta át, azonnal
 holtan esett össze. A trónörökös szintén halá-
 losan megsebesült és csak néhány percig élt,
 míg Manuel infáns csak arcán és karján szen-
 vedett jelentéktelen sebesüléseket. Hasonlóan
 vakmerő merényletre nincs példa a világtörté-
 nelemben. A merénylők igen ügyesen a portu-
 gál nemzeti viselethez tartozó bő köpönyeik
 alá karabélyokat és revolvereket rejtettek el

Sirolin

Ennek az orvosságnak és a kórokozónak, magzati
 téri a köhögést, vészesen, éjjeli izgatást.

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-
 könyöges, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utánszerteket is kínálnak, kérjük mindenkit
 „Roche” eredeti csomagolására.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Sv. J.)

„Roche”

és a legnagyobb tervszerűséggel és hideg vérről jártak el. A merénylők egyikét a királynak a helyszínén véletlenül jelenlevő segéde azonnal jeteritette. Még hármat közülök a rendőrök lövései értek. A merénylők személyazonosságáról a külön kiadásban megjelent hivatalos lap semmit sem tud. Az egyikről hír szerint megállapították, hogy egy Kordova nevű portugál alattvaló. Egy másik hír szerint francia.

A gyilkosok.

Berlin, febr. 3.

Madridból jelentik: A gyilkosok közül hármat elfogtak, de ezek egyike a börtönben öngyilkos lett. A trónörökös nem nyerte vissza eszméletét s anyja karjai közt halt meg.

Lisszabon, febr. 3.

A gyilkosok egyikét a király szárnysegéde ölte meg, hármat pedig a rendőrök golyója terített le. A hivatalos lap, amely tegnap rendkívüli kiadásban jelent meg, semmi bizonyosat nem tud a merénylők személyéről. Az egyiket állítólag *Kordovának* hívják s Portugáliából való, egy másik hír szerint francia ember, aki néhány nappal előbb érkezett Portugáliába.

Lisszabon, február 3.

A királygyilkosok közül a főcinkos halott. A gyilkosság alkalmával karabélylyal volt el látva. Neve Buica Manuel, 30 éves és ezelőtt altiszt volt a 7. lovassági ezredben, ezután néptanító Vinhaesben és 8 év óta tanító Lisszabonban. Két cinkostársa valószínűleg szintén portugál.

A gyilkosság hatása.

Berlin, február 3.

Lisszabonban lemondtak minden ünnepséget és mulatságot. A madridi hivatalos világ felkeresi a portugál követséget, hogy részvétét kifejezze. Alfonso király vadászaton van és ma vagy holnap tér vissza Szevillába.

Lisszabon, február 3.

A portugál fővárosban mély csönd van.

Az utcák üresek, üzletek zárva vannak, a Placa Comarcial katonaság zárta el. A miniszterelnök, aki a fogatot kísérte, a katasztrófa után azonnal eltűnt.

Az új király.

Lisszabon, febr. 3.

Az új király Mánuel infáns, aki helyett Amália királyné veszi át a régensséget.

Lisszabon, febr. 3.

Mánuel király állapota kielégítő. Sebe nem veszélyes. A királyi palotában számos személyiség tisztelgett s részvételüknek adtak kifejezést. A diplomáciai kar tagjai az éjjel egy részét a királyi palotában töltötték. Portugália minden részéből érkeznek részvét-táviratok.

*

Az új király 1899. november 15-én született Lisszabonban s Beja herceg nevet kapta. Teljes neve: Mánuel Mária Fülöp Károly Amelio Lajos Rafael Gábor Gonzaga Xavér Assizi Ferenc Jenő.

Lisszabon, febr. 3.

Az új király II. Mánuel nevet választotta, de nagykorúságáig Mária Amália királyné régensége alatt fog állani.

Lisszabon, febr. 3.

Az államtanács és a minisztertanács tagjai összegyűltek, hogy II. Mánuel kezébe letegyék az esküt.

Az új király proklamációja.

Lisszabon, február 3.

A hivatalos lap rendkívüli kiadása második Manuel király következő proklamációját közli:

Egy aljas merénylet fiúi és testvéri szívemet a legnagyobb keserűséggel tölti el. Tudom, hogy a nép osztja bánatomat és felháborodással és undorral gondol a borzalmas gyilkosságra, amely példátlanul áll a történelemben. Az alkotmány értelmében én vagyok hivatva a királyság sorsát intézni. En-

nek megfelelően minden fáradozásomat a haza javának fogom szentelni és arra fogok törekedni, hogy a portugál nép szeretetét megérdemeljem. Esküszöm, hogy a katolikus vallást és a királyság integritását meg fogom védeni és az alkotmányt tiszteletben fogom tartani. Kijelentem egyúttal, hogy a jelenlegi minisztériumot megtartani szándékozom. Lisszabon, 1908. február 1. II. Mánuel.

A proklamációt az összes miniszterek ellenjegyezték.

Ostromállapot.

Lisszabon, február 3.

Egy republikánus csapat délután támadást intézett Franco háza ellen, de a városi testőrség visszaverte a támadást, több lövést tett rájuk s néhány embert megsebesített.

Madrid, február 3.

A merénylők elitélése végett katonai bíróságot neveztek ki, mely már ma megkezdte működését.

Huelva, február 3.

Számos portugál család Iza Krisztinába és Ajamonteba menekül.

Lisszabon, február 3.

A merénylet Oportóban nagy izgatottságot keltett. Az ottani spanyol lakosság hadihajó kiküldetését kéri. Hír szerint egy angol hajóhadosztály ma Portugália felé elindult.

A merénylet tervezői.

Páris, febr. 3.

Az itteni körökben, melynek összeköttetésük van Portugáliával, megoszlott a vélemény a merénylet tervezőiről. Az egyik verzió szerint republikánusok hajtották végre a merényletet, ezt látszik bizonyítani az az összeesküvés is, melyet a múlt héten fedeztek föl. Más verzió szerint a régi portugál dinasztának, a Braganza családnak hívei hajtották végre; ezt a felfogást támogatja az a hír, hogy Franco meghagyta a

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

PROLÓG.

A Keresztény Kereskedők és Kereskedő Ifjak bálján elmondotta dr. Krüger Aladár.

A prológ vagyok, mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, ami annyit jelent, hogy előre is biztosítva vagyok az általános részvétellel vegyes részvétlenséggel felől. A prológ sorsa, hogy meg-sajnálja mindenki, amiért nem hallgatja meg senki — és még sem hallgatja meg senki. A prológ sorsa az, ami a ruhatáré: az estély elején van és gyűjt. Odakünn a felöltöket és a bál belépőket gyűjtik össze, én a gazdáikat. S a ruhatár olyan lesz, mint egy zálogház — no és idebenn nincsenek-e együtt szintén a legszebb zálogok, akiket igen sokan és igen szívesen váltanának ki és váltanának meg attól, hogy most ne engem hallgassanak, hanem őket hallgassák meg!

Mert ez a világ sorja, mélyen tisztelt hölgyeim és uraim. Az egyik beszél, a másik hallgat. Valószínűleg az ügyvédek iránti határtalan lelkesedés találta ki azt a közmondást, hogy beszélni ezüst, hallgatni arany. Dehogy is ezüst, dehogy is arany! Hiszen akkor minden nagyváradi ügyvéd térdig járna legalább is az ezüstben s azt hiszem, hogy a jelenlévő hölgyek közül is sokkal többet kellene kitüntetni ezüst éremmel, mint ahányan aranyérmet kapnának. A szent házasságról ne is beszéljünk, mert ott

az asszony nem szívesen bár, de a dolgok rendje szerint szomorú szívvel kénytelen volna lemondani az aranyról a csöndes férj javára és megelégedni az ezüstrrel.

Beszélni kellene most nekem a bál vig-ságról, a jó kedvről, — mert hiszen mi más célja volna a mai estnek, mint vig-ságot vetni, jó kedvet aratni? Meg akarjuk mi itt mutatni a közönségnek, hogy mikor egyesületünk a keresztényszociálista zászló alá állott, nem doronggal a kézben sorakozott oda. Tessék körül-nézni: senkinek a fehérkeztűs kezében sincs szaktársi dorong, vagy szakszervezeti záptojás. Megmaradt mindenki annak az uri gondolkodásu embernek, ami volt előbb. Csak egy dolog-ban van különbség. Vannak témák, amelyekről eddig nem úgy gondolkodtak, mint ahogy gondolkodnak, mióta az egyetnek tagjai. Ezek közé tartozik különösen két fogalom: a szociálizmus és a keresztényszociálizmus.

Báli hangulat, izzó jókedv, bájos arcok, fényesen kivilágított terem falai vesznek körül — hanem azért, mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, még itt is meg kell barátkoznunk a szociálizmussal. Nem a tüntető tömegek és a Népszava hazudozó gépének a kérdése ma a szociálizmus, hanem mindnyájunkat mélyen érintő probléma. A megélhetési feltételeknek kedvezőbbé alakításából indult ki s ma már belekapcsolódott a műveltség emelése, az erkölcsök tisztulása, az egészség behatóbb gondozása. Ma már tisztán áll az igazi szociálizmus célja és

iránya, mely nem más, mint az élet átlagszín-vonalának emelése minden irányban. Az életet kellemessé és — igazságosabbá akarjuk tenni s mindazok az intézmények, melyek ezt szolgálják, a szociálizmust viszik közelebb diadalához. Azt a szociálizmust, mely valóban minden ember átlagszínvonalának emelését célozza, mely nem mások kizsárolásán, hanem a keresztényi szereteten és igazságosságon alapul: a keresztény szociálizmust, mely e mulatság rendezőinek is iránytűje, komoly pillanatokban tette serkentője.

Itt csak e jó kedvet, a kedélyességet tárjuk fel önök előtt — de ragyogó külső alatt ott van a még ragyogóbb belső: az emberiség nagy problémáival komolyan foglalkozó férfilelek. Ezek a fiatal emberek, kik egy félóra mulva oly kitűnő tancosoknak fognak bizonyulni, napi nehéz munkájuk után összegyűlnek az egyleti helyiségben — önképzésre. Nem hazug fráterek vagy nagy-képtű stréberek frázisait szivják magukba, mint a buta kínai az opiumot. A »mi tudósok« komikus kapaszkodásait itt legjobban tudják értékelni, mert megismerik a hazug reklám hangját. Olyan az, mint a gombamódra megnyíló amerikai alkalmi, még alkalmibb és legalkalmibb árucarnokok. Ordító reklám alatt nagy üresség. Nagy pipa, kevés vágott dohány — és végül egy igen rossz csőd, amelyre még a tömeggondnok is ráfizet. Reklámportékból, reklámtudósokból nem kérünk. Szabadon, önállóan gondolkodunk, nem adván heti járulékokat és vak szolgálai engedelmisséget senkinek, akit kéretlenül, görbe úton, görbe lábakkal küldenek a

rendőrségnek, hogy ügyeljen don Miguel híveire s hogy Franco a legitimista pártot építse úgy felelőssé teszi, mint a köztársasági párt vezéreit.

Lisszabon, február 3.

A portugáliai kormány és hivatalos világ a merényletet spanyol és francia anarchisták művének tüntetik fel. Azonban mindig bizonyosabbá válik, hogy a merénylet egy erős és elterjedt összeesküvésnek a műve, melynek a központja hadsereg volt. Az összeesküvésnek főfőszékét is felkutatta a rendőrség. Egy mellékletében egyik kapu előtt az egyik üldözött merénylő szájába lött. A rendőrség és katonaság behatolt ott a pincébe és átkutatta, de senkit ott nem talált. De megtalálta az összeesküvésre vonatkozó titkos írású iratok nagy részét. A pincéből titkos kijáratok vezettek ki a szabadba.

Lisszabon, febr. 3.

Az összeesküvés feje híre szerint egy Furtado nevű sorhajóhadnagy, volt képviselő volt, akit ma le is tartóztattak. Az összeesküvésben híre szerint nagyon sok képviselő, magasrangú tiszt és újságíró van kompromittálva. Sőt Luis de Castro, Portugália legnépszerűbb élő költője is bele van keverve az összeesküvésbe.

A köztársaság kikiáltása.

Berlin, febr. 3.

Madridból jelenti a »Vossische Zeitung« tudósítója: Ideérkezett lisszaboni emberektől és a kormány magán értesüléseiből azt hallom, hogy Oportóban kikiáltották a köztársaságot. Itt Madridban rendkívül komolyan mondják a portugálok helyzetét

Madrid, febr. 3.

E Mundo azt a hírt közli, hogy Oportóban kikiáltották a köztársaságot. Hivatalos politikai körökből e híre nem jött cáfolat.

jámbor vidékiek nyakára. Egy előtt hajlunk meg a teremtmény alázatával, a fiú hódolatával és az emberi lélek bizó reménységével: a teremtető Isten előtt. Mert mi keresztényszociálisták vagyunk, akik Krisztus parancsát követjük: szeresd felebarátodat és akiknek első paragrafusuk: Hiszek egy Istenben.

Ez a mi első paragrafusunk adja meg a kulcsot az egyetemes tevékenységhez. Ime, együtt vannak itt a főnökök és az alkalmazottak. A főnök nem szipolyozza ki nálunk az alkalmazottat és a segéd nem lopja a napot és főnökét amerikázással. Dolgoznak mindnyájan valamennyiért s a barátságos összefüvetelen a főnök és az alkalmazott megtanulják egymást szeretni, tisztelni, becsülni — és támogatni. Zászlónk a háromszintű lobogó. Nem tépjük azt rongyokká, hogy egy darabját, egy foszlányát, egy rongyát tüzzük ki bálványul, amely körül szánalmasan örült táncot járjanak a tudatlanok, mint jártak a zsidók az aranyborjú körül a pusztában. E hazának nincsenek hibebb fiai a keresztényszociálistáknál. Keresztényszociálista a haza neve nem durva káromlás, hanem imádság, Büszké vagyunk apánk magyar vérére, büszkékedés anyánk keresztény hitére és jaj annak, aki édesapánk, édesanyánk által szívünkhez kötött hitünkhöz vagy hazánkhöz szentségtörő durva kézzel mer nyulni!

Kicsiny ma még ez a sereg — de csak Nagyváradon kicsiny. Szerinte az országban rövid idő alatt százezerre szaporodott a keresztényszociálista munkások száma s milliókkal szá-

Lisszabon, febr. 3.

Padejos határ városkából azt a hírt jelentik, hogy Oportóban kitért a forradalom. A katonaság és forradalmárok között véres harc folyik.

A részvét.

Budapest, febr. 3.

A meggyilkolt király és trónörökös talála miatt Európa szerinte általános a részvét a szerencsétlen királyné iránt. Részvétüket az összes uralkodó családok, köztük X. Pius pápa is kifejezték táviratilag a gyászos özvegynek.

Bécs, febr. 3.

Bécsben a rendőrfőnökség kapta meg a királygyilkosságról az első táviratot.

Nyomban külön futárt küldtek a királyhoz Schönbrunnba. Ferenc József ő Felsege szokatlanul korán kelt és a futárt dolgozószobájában, íróasztala mellett ülve fogadta.

A király megdöbbenve, szótlánul hallgatta végig a futár részletes jelentését, amely annyira lesújtotta, hogy szólni sem tudott, a megrázó tragédiát hallva.

A király a jelentés után rögtön maga szervezte meg a részvét-táviratot Amália királynénak.

Az iskolafentartók figyelmébe. Az 1907. évi XXVII. t.-c. alapján a tanítók fizetésekiegészítésére és korpótlékára már most kérhető államsegély, de ha az iskolafentartók azt óhajtják, hogy ezen államsegély visszamenőleg az 1907. évi július hó 1-től utalványoztassék, akkor feltétlenül szükséges, hogy az államsegélykérvények legkésőbb február hó 15-ig bejesszenek a megyei közigazgatási bizottsághoz, hogy ez ismét február hó végéig felterjeszthesse a kérvényeket a vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz. Ez azért szükséges, mivel a költségvetési törvény értelmében csakis f. évi március hó végéig utalványozhat a közoktatási kormány az 1907. évi költségvetésbe felvett államsegélyből. A jelzett határidőn túl beérkezett államsegélykérvényekben kért államse-

moljuk azokat a hazafias sziveket, melyek velünk dobognak. Lassan-lassan mindenütt belátják, hogy a társadalmi kérdésnek egyetlen lehetséges megoldása a krisztusi megváltó tanokban van lefektetve s a munkás is belátja, hogy hit nélkül nem ember, haza nélkül sehonnai, gerinctelen ázalag, amelyet tetszésük szerint használnak fel telhetetlen, falánk kétlábú piócák.

Hódító hadjáratra indulunk mi keresztényszociálisták is, mert hiszen minden nagyra hivatott eszmének feladata a hódítás. Hódítani megyünk az igazság erejével, a becsületes munka fegyverével, a szeretet parancsával és a kereszt biztató jelvényével: in hoc signo vinces.

Nem egyedül megyünk. A mi egyik erősségünket itt látom, a magyar családnyakban, a magyar hölgyekben. Hölgyeim! Ugyis szocialista világot élünk — engedjék meg, hogy egy elvtársi indítványt tegyek. Mondjanak ki egy icipici általános sztrájkot. Mondják ki, hogy nem táncolnak mással, mint keresztényszociálistával, nem főznek másnak, mint keresztényszociálistának és nem lépnek oltár elé mással, mint keresztényszociálistával. Higyjék el, többet fog az érní, mintha én itt még egy óráig beszélnek. Legszebb szónoklat a tett — hát még ha szép asszonynak, szép leánynak hívják! Csak akarniok kell és a magyar munkás fiatalság úgy táncol, ahogy önök füttyölnek, a szakszervezetileg élőkűdő potyafraterek pedig elővehetik újra a nyuggalomba helyezett füttyölőjüket és füttyülhetik önmaguknak — a takarodót — haza, a Kárpátok felé.

gély már csak a f. év elejétől lesz utalványozható. Azon iskolafentartók, kik az államsegélykérvények szerkesztése és felszerelése körüli teendőikben tájékozatlanok, rendeljék meg Pacséri Károly dr. kir. tanfelügyelőnek »Az államsegélykérvények szerkesztése és felszerelése című négy ivre terjedő füzetét, mely az államsegélykérvényezés minden eseteit felsorolja s a szükséges kérvény- és mellékleti mintákat közli. Ezen füzetet célravezetőségénél fogva a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1907. évi november hó 7-én 123 341 sz. a. kelt rendeletével az összes tanügyi hatóságoknak beszerzésre ajánlotta. A füzet Pacséri Károly dr. kir. tanfelügyelőnél Sopronban egy (1) koronának postautalványon való beküldése mellett rendelhető meg. A megrendelők a füzetet keresztkötés alatt bérmentve kapják meg.

A képviselőház ülése. A képviselőház ülését fél tizenegy óra körül nyitotta meg Náray Lajos. Az igazoló állandó bizottság jelentette, hogy Botzenhardt János óbudai mandátumát rendben találták. A Ház ezután harmadik olvasásban elfogadta a birói és ügyészi szervezet reformjáról és az arad-nagykikindai h. é. vasut engedélyezéséről szóló javaslatokat. Következett a fejadó eltörléséről szóló javaslat, melyet a Ház Vlád Auréli és Wekerle beszédei után általánosságban és részleteiben is Hammersberg László előadó többféle módosító indítványával együtt elfogadott. Ezután mentelmi ügyek tárgyalása következett.

Érdekes praecedens. A szatmári püspök, Boromisza Tibor dr. legutóbbi körlevelében elrendelte az egyházmegyei papság megszavaztatását, hogy ki foglalja el a Hámon József elhalálása folytán megüresedett kanonoki stallumot. Minthogy még aránylag rövid ideje foglalta el az egyházmegye kormányzatát, nem ismerheti úgy a papságnak a múlt időkre is kiható működését, hogy e fontos ügy eldöntését saját személyének kívánná fentartani. Mindenesetre érdekes dolog ez az eljárás és a püspök páratlan igazságérzetének fényes bizonyítéka, de nem áll praecedens nélkül. Harminchat esztendővel ezelőtt ugyanígy tett Nagyváradon Lipovniczky István püspök, aki 1872-ben megszavaztatta papságát, hogy megtudja egyházmegyéjének óhaját s a legtöbb szavazatot Vinterhalter Antal volt theologiai tanár kapván, őt nevezette ki kanonoknak.

Horthy Béla beszámolója. A tenkei választókerület országgyűlési képviselője Horthy Béla vasárnap tartotta beszámolóját Tenkén a választók nagy tömegének jelenlétében. Kiséretében voltak: dr. Halász Lajos, Nemés Bertalan, Hirtenstein Lajos orsz. képviselők. A képviselőt a vasutnál fogadták a pártelnökkel élőkön a választók. Horthy hosszabban foglalkozott a képviselőház legutóbbi munkálkodásával. A beszámoló alkalmából üdvözlő-sürgönyt intéztek Kossuth Ferenczhez. Délben nagy bankett volt, este pedig táncestély a képviselő tiszteletére.

Az elmaradt parentálás. A képviselőház mai üléséről elmaradt a portugál királygyilkosság felett való részvétnyilatkozat. A dolgnak még a függetlenségi pártkörben indult meg tegnap este az előkészítése. Több képviselő volt fenn, akik a portugáliai állapotokról beszélgetve, arra a konkluzióra jutottak, hogy ha a királygyilkosság szóba kerül, valameányien felszólalnak s arra való hivatkozással, hogy a meggyilkolt király felfüggesztette az alkotmányt

és zsarnoki kézzel akarta megtörni országát, állást foglalnak a részvénytulajkosokkal szemben. Ma az ülés megnyitása előtt Ugron Gábor felkereste az elnököt Návay Lajost szobájában.

— El akarod parentálni a portugál királyt? — kérdezte tőle.

— Még nem tudom — felelte Návay. — Várom Wekerlét.

A miniszterelnök meg is érkezett és Ugron kifejtette előtte a függetlenségi párt álláspontját Wekerle azt felelte:

— Diplomáciai értesítem, úgy sincs — mondta.

Igy a magyar képviselőházban ma nem parentáltak el a meggyilkolt királyt.

Okolicsányi László függetlenségi képviselő kifakadt az akció ellen.

— Királygyilkosság felett nem térhetünk szó nélkül napirendrel — mondta a folyosón. És ebben igaza van.

Az építési szabályrendelet.

Rendkívüli városi közgyűlés.

— Negyedik nap. —

Tegnap, hétfőn délután végre teljesen le tárgyalt a Nagyvárad város törvényhatósága az építési szabályrendelet tervezetét.

Glac Antal főispán elnököl.

Jelen voltak:

Rimler Károly, Bordó Ferenc, dr. Cseresnyés Béla, Gerő Armin, Komlóssy József, Dus László, Kőszeghy József, dr. Dóri Ferenc, Hann Lajos, dr. Hoványi Gyula, Kiss Dávid, Kriszta Sándor, Mezey Mihály, dr. Molnár Imre, dr. Stokker József, Sziládky Ernő, Balogh Döme, Czeglédy Jeremiás, Czeglédy Sándor, dr. Halász Lajos, Köblös Ferenc, Stettner István, Schwartcz Izidor, Tátray Sándor, Veisz Lajos, dr. Ágoston Péter, Löwenstein Zsigmond, dr. Tóth Ferenc, Grósz Sándor, Rendes Vilmos, Rimanóczy Kálmán.

A tárgyalást a 294. §-nál kezdték s minden érdemleges-bb változtatás nélkül elfogadták az összes (325) szakaszt, valamint a tisztán szakszerű számításokat tartalmazó első függelékét.

Annál hosszabban ment a tárgyalás a 2-ik függelékénél, amely az építkezéseknél, hatósági szemléknél teljesítendő hatósági funkciók után díjazást ír elő:

Rendes Vilmos elismeri, hogy egyes dolgokért helyes, ha díjakat szednek, de a helyszínrázkadásáért ne szedjenek semmi díjat. A díjak szedése különben is megdrágítja az építkezést.

Dr. Molnár Imre indítványozza, hogy 1000 kor. értékűnél csekélyebb értékű építkezéseknél semmiféle díjakat ne szedjenek.

Balogh Döme attól fél, hogy az építési kedvet tönkre teszik, ha mindenért díjat szednek. Az egész függelék mellőzését indítványozza.

Rimler Károly szerint a díjszabást el kell fogadni, hogy ha komolyan vesszük a szabályzatot. Bizonyos mentességet ő is helyesnek tart. A díjak a városi pénztárba folynak be s ha pár év múlva lájnak, hogy nagy összeg folyik be, lehet azt lejjebb szállítani.

Dr. Stokker József nem fogadja el a javaslatot indítványozza, hogy 500 koronáig terjedő értékű gépek felállításához a hatósági kiszállás díjlan legyen.

Köblös Ferenc a mentesítendő minimumot 2000 koronában kéri megállapítani s ezt indítványozza.

Rimanóczy Kálmán ellenzi, hogy bármilyen helyszínrázkadásért díjat szedjenek.

Dr. Stokker József helytelenül, hogy minden rendőri szemléért díjat kell fizetni.

Kőszeghy József azért tartja szükségesnek a helyszíni szemlékért a díjak szedését, mert ezáltal elke ülhető lesz, hogy valakik nélkül, csak bosszúból tegyen feljelentéseket.

Ezután el fogadták dr. Molnár Imre indítványát s az 1000 koronáig terjedő építkezések díjmentesek lesznek.

Dr. Hoványi Gyula odamódosítani kéri Stokker indítványát, hogy kisiparosoknak 1000 koronáig terjedő motorok felállításánál a hatóság ingyen járjon el.

A közgyűlés elfogadta dr. Hoványi Gyula módosítását.

A díjak részletes felsorolásánál

Rimanóczy Kálmán tulmagasnak tartja azokat. Építkezéseknél földszint és egy emeletes házaknál 10 fillér helyett 4 fillért, két és több emeletes házaknál 15 fillér helyett 8 fillérben állapítassék meg négyzetméterenként a díj s így a legkevesebb ne tíz korona, hanem 3 korona legyen.

Kőszeghy József nagyon tévesnek találja a Rimanóczy számítását. A felvett összegek a szabályzatban éppen nem magasak.

Rendes Vilmos építkezéseknél, négyzetméterenként 5 és 10 fillért indítványoz.

Ezen indítványt Rimanóczy is elfogadja.

Rimler Károly védi az eredeti javaslatot.

Dr. Hoványi Gyula szintén az 5 és 10 filléres alapot tartja helyesnek s a gyakorlati élet mutatja meg, hogy bevállalt-e, vagy sem. Az utca vonal megállapításoknál ne szedjenek semmi díjat, mert ez közügy.

Schwartz Izidor a 10 és 15 fillér tételt elfogadja, de a minimumot 10 korona helyett 5 koronában kéri megállapítani.

Rimler Károly a minimum leszállítását elfogadja.

Ezután tisztázták a kérdést a tekintetben, hogy a díjak egy-egy bejelentett építkezésnél az összes hatósági munkálatokra, a lakhatási engedély kiadásával együtt értendő.

Ezután ilyen értelemben az eredeti 10 és 15 fillért s az 5 koronás minimumot elfogadták.

A következő szakasz az átalakításokról szól s ilyeneknél 10 kor. lenne fizetendő.

Rimanóczy Kálmán itt is a négyzetméterenkénti díjszámítást kívánja.

A városi főmérnök javaslatára ezen pontot törölték s a helyszíni szemlék s pótépitkezésekért 5 koronát állapítottak meg.

Az utcavonal kitűzéséért felvett 6 kor. díjat törölték.

A rendőri szemléken eljáró szakértő díját 10 koronában elfogadták.

Helyszíni tervrajzok és magas építési tervek másolataiért a tervezett 8, illetve 4 koronát leszállították 8, illetve 2 koronára.

Ezzel a nagyfontosságú szabályrendelet-tervezet le lett tárgyalva s elnök a négy napos közgyűlést este 6 órakor berekesztette.

Bosszuálló katona.

Tegnap délből csaknem halállal végződő történet játszódott le Pál-utcán, hol egy katona revolverrel rálőtt a sporttéri felügyelőre, — akit szerencsére nem találtak a golyók. Vakmerő cselekedete a katonának bosszuállás volt egy korábbi ügyből kifolyólag.

Az esetről részletes tudósításunk a következő:

Tolnai János sporttéri felügyelő lakásáról egy kacsát loptak el a nyár folyamán. Tolnai a kacsát megtalálta Porumb János puccernél, akit a szárnyas eltulajdonítása miatt fel is jelentett a rendőrségen. A feljelentés miatt Porumb megfenyegette Tolnait, aki azonban nem reagált azokra, mert azt, mint ő mondta, üres beszédnek tartotta.

A katona azonban, úgy látszik, nemcsak ijesztgetni akarta Tolnait, hanem be is váltotta tettét. Többször kísérelte meg ugyanis Tolnait megtámadni. Egyszer egy konyhakéssel is rohant rá, azonban nem tudta megsebezni vele Tolnait.

Tolnainak ezután még lakásában sem volt biztos maradása, mert egy éjjel, mikor éppen nem volt odahaza a katona, revolverrel kereste

s le akarta löni. Tolnai még ezek után sem félt a most már komolyan veszedelmessé váló katonától és a rendőrségnek még most sem tett jelentést.

Vasárnap két ember találkozott, amikor Porumb a következőket mondta Tolnainak:

— Megállj, mert még nem felejtettem el a szégyent, amit rám hoztál.

Tolnai tovább ment s a tenyegetőző embert ott hagyta, aki még ezután is csak úgy dühöngött ellene.

Tegnap délből Porumbot valamiért egy nagy fazékkal küldték el hazulról. Pál-utcán az 1. szám előtt vele szembe jött Tolnai. A katona mikor meglátta gyűlölt ellenfelét, zsebébe nyúl: s onnan revolvert ráutott elő s Tolnai felé lött. A golyó dacára annak, hogy a két ember közt csak 10—15 lépés távolság lehetett, nem talált. Tolnai folyton közelgett, még pedig oly gyorsan, hogy Porumb mire harmadszor is meghuzta a revolver ravaszát, már közvetlen melléte volt s a szívének irányzott fegyvert leütötte s úgy a golyó a lába között furódott a földbe.

Most már élet halál harc kezdődött a katonával és a sporttéri felügyelő között. Tolnai mindenáron a revolvert akarta Porumbtól elvenni, nehogy azzal most már tényleg életben tehesse kárt. A katona eközben a nálánál sokkal erősebb ember kezei közül igyekezett kiszabadítani a kezét, hogy ismét használhassa a revolvert.

A dulakodás közben a katona folyton hátrált, míg elért lakásáig, hol az utca ajtaját belökte s azon beugrott. Előbb azonban mikor már látta, hogy a revolvert Tolnai ki fogja venni az ő kezéből, körmével annak arcát támadta meg s azon olyan sebeket ejtett, hogy Tolnai fájdalomában elbocsájtotta Porumb kezét.

Ezt a pillanatot használta fel Porumb a megugrásra s mikor belül volt a kapun. az ajtót bezárta maga után. Tolnai a zsákmányul ejtett fazékkal együtt tegnap délután fenn járt a bűnügyi osztálynál és ott feljelentést tett Porumb ellen. A panaszt jegyzőkönyvbe vették és az ügyet át fogják tenni a hadbírószákhöz elintézés végett.

UJDONSÁGOK.

* **A király elismerése.** Osterlamm Armin főerdőtanácsos hosszú szolgálat után nyugalmába vonult. A legfelsőbb kir. kéziratban, amelylyel a nyugdíjazását ő Felsége megengedi, sok éven át teljesített szolgálataiért legfelsőbb elismerését fejezi ki.

* **A csanádi püspök eskütétele.** Bécsből táviratozzák: Ma délelőtt az általános kihallgatások előtt tette le az esküt Csernoch János, az új csanádi püspök. Az eskütételen jelen volt Orcey Béla judex kúriac, mint zászlós ur és gróf Apponyi Albert kultuszminiszter, aki ma reggel érkezett Bécsbe. Az eskümentát Vértessy Géza, a felség személye körüli miniszter államtitkára olvasta fel. Az eskütétel után a király Csernoch Jánost magánkihallgatáson fogadta.

* **Automobil a fürdőkebe.** Rozdony Sándor műszaki irodája beadványt intézett Nagyvárad városához, amelyben ajánlja, hogy a közeli fürdőkebe automobil járatokat rendezzen be a város, olyan nagy emeletes kocsikkal, amilyennel a Westinghous francia-cég itt keresztülvonult a nyáron Aradra. Azt mondja Rozdony Sándor beadványában, hogy a villamos vasut nem fizeti ki magát a fürdőkebe, azért kell az automobil közlekedés. Hát a villamos vasutért ne fájjon az ő feje. Az bizonyos, hogy az általa ajánlott automobil bárkát pedig a közönség nagy része még ingyen sem venné igénybe.

* **A Körözspartfal építése.** A Szent László hídtól a Körözs-utca elején levő Parobek-házig kőfalat szándékozik Nagyvárad városa építtetni, amely amig egyrészt csinosabbá teszi a városház egész környékét, forgalom tekintetéből is nagyjelentőségű építkezése lesz a városnak, mert ezáltal Körözs-utca eleje 6 méterrel bővül, amire már csak azért is nagy szükség van, mivel ezen a szűk utcácskán állat felhajtás van a baromvásárra. A miniszter a partfal építését, a terveket, műszaki leírást jóváhagyta. A felső vaskorlátot azonban nem engedi a kövezetvámalap terhére készíttetni. A költség 87000 koronában van felvéve. Az erre szolgáló kölcsön felvételét kimondó közgyűlési határozatot annak idején a miniszterhez kell felküldeni jóváhagyás végett.

* **Főuri eljegyzés.** A Gerliczy-család szép ötömnünepéről értesülünk. Gróf Széchenyi Pál nagybirtokos, főrendiházi tag, eljegyezte Szegedy György cs. és kir. kamarás, nagybirtokos és neje szül. báró Gerliczy Irma urhölgy leányát Erzsébetet. A bájos ara unokája özv. báró Gerliczy Félixné urnőnek.

* **Névtelen jótévedő.** Egy névtelen jószívű adakozó Budapestről 250 koronát küldött a szegények részére özv. Des Echerolles-Kruspér Sándorné urhölgyhöz, aki ért ezuton mond hálás köszönetet.

* **Szabadgondolkodás és a független erkölcs.** Néhány nappal ezelőtt lapunk tárcájában egy szabadgondolkodóról írtunk. Nem filozofálás, hanem példával mutatva meg, hogy hová juttatja az embert a szabadgondolkodás és a független erkölcs. Ezt a kis elbeszélés-típusát, mely lehet költött is s amelyben nem volt megnevezve senki, még csak olyan célzás sem volt benne, amiből ennek a példabéli szabadgondolkodónak az állását, vagy foglalkozását sejteni lehetne, nagyon zokon vették a nagyváradai szabadgondolkodók, kik a N. N.-ban azzal fenyegetőznek, hogy majd így, meg úgy irnak ők a papokról. Há, hiszen eddig sem tettek egyebet, még abban az írásukban is nekiesnek a budapesti piarista igazgatónak, akinek a Pap Elek-féle ügyben való ártatlanságát pedig már a fővárosi lapok is elismerték. De hát mindegy az »álhírlap-írók«-nak. Az »álhírlapírók« eljárását Nagyváradon is csak úgy ismerik, mint Budapesten, sőt ismerik azt a törvényes eljárást is, mely a legérzékenyebben hat az ilyen »álhírlapírók« ra.

* **A kórházi gondnoki személyzet fizetésemelése.** A múlt évben a kórház gondnoki személyzete kérelemmel járult a megye közgyűléséhez, hogy az ő fizetésüket, mely a mai viszonyokkal éppenséggel nincs arányban, legalább is oly mérvben javítsák, mint a megyei hasonló állású egyének fizetését. A megye a kérelmet nem teljesítette úgy, amin kérték s ezért ők a miniszterhez telebbezték, mely felebbezés elutasító határozatot nyert. Az érdekelt személyzet a közigazgatási bírósághoz adott be egy beadványt, melyben a két előbbi határozatnak részükre leendő kedvező elintézését kérték. A közigazgatási bíróság tegnap küldte le a megyéhez a beadványt és pedig szintén elutasító határozattal, mert ez az ügy kizárólag a belügyminisztert illeti, mint legfelső fórumot,

* **Második napközi otthon Várad-velencén.** A velecei irgalmas nővérek záródaja már évtizedek óta úgy van berendezve, hogy a szegénysorsu gyermekeknek egyszer-

smind napközi otthonul is szolgál és a követelményeknek mindenben meg is felel. Most mint értesülünk, ahelyett hogy ezt erősítenék, egy új napközi otthont szándékoznak létesíteni dr. Ágoston Péter, Várady Zsigmond, Réz Mihály, dr. Moskovits Miklós, Veisz Ernő, Löwenstein Zsigmond, Fried Ferenc. A vezető emberek vasárnap ez ügyben gyűlést tartottak, melyen kimondták, hogy a községi iskolákban fogják létesíteni a napközi otthont, oly formán hogy a tanulók délre magukkal visznek eleséget s reggel 8 órától délután 6 óráig maradnak az iskolában. Délután előadás után a tanulók játszani fognak 5 óráig, ez után 6 óráig a tanítók készítik elő a tanulókat a következő napi tantárgyakra. Az esetben, ha a jelenlegi tanítók külön díjazás mellett sem fogják elvállalni a tanulók felett való felügyeletet, úgy a Nagyváradon tartózkodó okleveles tanítókat és tanító-nőket fogják külön díjazás mellett alkalmazni. A terv megvalósítása ügyében küldöttség fog menni a főispánhoz, polgármesterhez, hogy működésükben támogassák őket.

* **Sikkasztó szakszerveleti pénztáros.** A nagyváradai építő munkások szakszervezetéből feljelentést tettek a rendőrség bűnügyi osztályánál Vargha József volt pénztáros ellen. Ugyanis a múlt évben november hó 27-én a szakszervezetben váratlanul rovancsolást eszközöltek s ekkor a pénztárból 1029 korona hiányzott, ezzel az összeggel Varghának a budapesti építőmunkások lapjához Buchinger Manó kezéhez kellett volna leszámolni, amit elmulasztott és az összeget a saját céljaira használta fel. Most a szakszervezet vezetősége feljelentést tett Vargha ellen sikkasztás miatt.

* **A Pece árad.** A mi speciális folyóink, mely nem annyira nagyságáról, mint illatáról lett országhírű, most megint kezd okvetetlenkedni s a nagy havazások következtében áradni kezd. A tegnapi nap folyamán a mederben a kékes szennyes víz helyett zavaros sárgásbarna víz hömpölygött s a város végén lakók nagy öröme sok fadarabot és deszkaszálát hozott magával. A lakosok örömmel fogdoszták ki a fákat, azonban nem merték feltüzelní, hanem felmentek a rendőrségre s megkérdezték, hogy mit csináljanak a farészekkel. A rendőrség most nyomoz utána, hogy honnan rabolta a Pece a magával hozott tárgyakat.

* **Az építőiparosok közgyűlése.** A nagyváradai építőiparosok szövetségének végrehajtó bizottsága vasárnap délután ülést tartott, melyen az évi közgyűlés tárgysorozatát készítette elő és a közgyűlés határidejét február 11-ike — kedd — délután 3 órára kitűzte. Kimondotta ezuttal a végrehajtó bizottság, hogy mindazokat, akik a szövetségbe beiratkoztak bár, de mindeztideig fizetési kötelezettségüknek eleget nem tettek, tagoknak nem tekinti őket a közgyűlésbe nem engedni. Ennel fogva a beiratási díjjal hátralékban levő tagokat ezuton is felhívja az elnökség, hogy fizetési kötelezettségüknek a jelzett határidőig annyival is inkább eleget tegyenek, mert különben a közgyűlésen részt nem vehetnek.

* **Hullaszállító kocsit a városnál.** A Breider néznél történt szerencsétlenség alkalmával az is kitűnt, hogy a városnak egy ócska bádóg lánán kívül nincs alkalmasossága, amelyen esetleg egy szerencsétlenség alkalmával a halottat ellehessen szállítani. A fő orvos előterjesztésére most már gondoskodni fog a város egy megfelelő hullaszállító kocsiról. A mérnöki hivatal és a számvevőség javasolják hogy egy két rekeszszel bíró kocsit rendeljen meg a város 1800 korona költséggel.

* **Szállítási díjtételek.** A vasuti és hajó forgalmat szállítási célokra igénybe vevő közönségre rendkívül fontos hogy díjszabási ügyekben alkalomadtán teljesen megbízható és pontos felvilágosításokat nyerjen. Eppen e célból felhívjuk az érdekelt kereskedő és iparos közönség figyelmét a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur 108,835—907. sz. leírására, amely szerint légcélszerűbb, ha az érdekelt felek vasuti és hajózási díjszabás ügyekre vonatkozó kérdésekben felvilágosításul közvetlenül a m. kir. kereskedelmi muzeumhoz (Budapest V. Akadémia-u. 3. sz.) forduljanak, amelynek kebelében tarifa ügyekben felvilágosítás nyújtására berendezett tudakozódó osztály áll fenn s ennek feladata a hozzá forduló közönséget a hazai és külföldi vasutak és hajózási vállalatok díjszabásai és díjszámításai határozománya iránt díjmentesen tájékoztatni s illetve a tudakolt fuvardíjakat a rendezésre álló legolcsóbb utirányban pontosan és megbízható alapon kiszámítani és a felekkel díjmentesen közölni. A m. kir. kereskedelmi muzeum a díjmentes felvilágosításokat szóbelileg, avagy írásban illetve távbeszélés után nyújtja a megkereső feleknek. Nagyvárad, 1908. február hó 1. A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara: Huzella Gyula, kir. keresk. tan. elnök. Dr. Sarkadi Lajos titkár.

* **Nincs többé rheuma, asztma, csusz, köszvény, lábdaganat, tyukszem, bütyök, mert Rytó Viktor budapesti specialista oly próbatúrdót nyitott, hol mindenki kipróbálhatja annak jóságát és párszori használat után már is jobban érzi magát. Minden elhanyagolt és régi rheumát gyökeresen gyógyít. Rytó Viktor a nagyváradai közönség kívánatára bevezetés céljából hosszabb ideig marad és próbatúrdókkal szolgál. Egy gyógy sós láb gőzfürdő 1 koronától feljebb. Nyitva reggel 5 órától 12 óráig férfiak részére, 2 órától 7 óráig nők részére, 7—10 ig ismét a férfiak részére. Fürdő Pével-utca 3. Vasárnap egész nap nyitva.**

x **Hogyan védekezünk a járványok ellen** című Takács Dániel hirdetését ajánljuk olvasóink figyelmébe.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Kedden: Nincs-e valami elvámolni valója.
Szerdán: Nincs-e valami elvámolni valója.
Csütörtökön: Ripp-Ripp.
Pénteken: Vetélytársak.
Szombaton: Vetélytársak.
Vasárnap: Főkonzul.

A b o r.

Gárdonyi nagyszerű népszínműve mintaszerű előadásban került színre vasárnap este. Tóth Elek alakítása a művészetnek oly magas fokán áll és a magyar parasztlélek oly gondos megfigyelésén alapszik, hogy Baracs Imre szerepét jobban játszva elképzelni sem tudjuk. Méltó partnere volt E. Kovács Mariska. Palásthy fiatal legényén is meglátszik, hogy ő sem csak a színpadról ismeri a parasztot; kedves és természetes volt Hevessy Gusztika is. Krasznai és Simon Mariska egy öreg gazda-párt játszottak nagy sikerrel. Hajnal Göre Gábor bíró, Bérczi pedig Durbints sógor szerepében arattak osztatlan tetszést.

A kikapós özvegyet Károlyi Leona játszotta igen jól s ugyanő énekelte el betétképpen Glutz Antal, a poéta-főispán néhány remek magyar dalát. Úgy a művész, mint a magas állású, de nagy népszerűségnek örvendő dalköltő rengeteg tapsot kaptak.

Ha több ilyen irodalmi értékű és nemes tendenciájú népszínmű volna, s mindeniket ilyen tökéletes előadásban hoznák színre, nem kellene a népszínművek kivészésétől félnünk.

TÁVIRATOK.

Wekerle bécsi utja.

Budapest, febr. 3. Wekerle holnap Bécsbe utazik, hogy a delegáció négyes albizottságának ülésén részt vegyen.

A képviselőház munkarendje.

Budapest, febr. 3. Holnap rövid ülése lesz a Háznak. Ennek napirendjén a ma elfogadott törvényjavaslat harmadszori olvasása lesz. Ezután több napi szünet lesz a delegációk miatt.

A néppárt értekezlete.

Budapest, febr. 3. A néppárt ma este a katonai fizetésemelés dolgában értekezletet tart, melyen Hencz indítványt tesz, hogy a néppárti delegátus a delegációban csak oly irányban foglalhat állást, amelyre pártjától utasítást kap. Ezt azonban a néppárt nagyrésze nem hajlandó elfogadni.

MULATSÁG.

Farsangi naptár.

Február 8. Jogászelety.
Február 9. A Katholikus Legényegylet bálja a Kereskedelmi Csarnokban
Február 15. Tiszti sétahangverseny a Kereskedelmi Csarnokban.
Február 20. Tiszti »Ronacher-estély« a Kereskedelmi Csarnokban.
Március 1. A Negyvennyolcas Népkör bálja.

A Keresztény Kereskedők és Kereskedők Ifjak Egyesületének bálja.

A farsang egyik legjobban sikerült mulatása zajlott le vasárnap este a Kereskedelmi Csarnok termében. A város egyik agilis, nagy jövőre hivatott egyesülete, a Keresztény Kereskedők és Kereskedők Ifjak Egylete tartotta meg hangversennyel egybekötött bálját. Az egyesület annak mutatkozott be, ami valójában: a keresztényszocialista mozgalom nagyváradi előőrsének. Az a nagyszámú közönség, mely a bálon megjelent, annak is a tanúsága volt, hogy a hazafias keresztényszociális eszmék számára kész talaj van Nagyváradon. Az egylet a keresztény-szociálista zászló alatt közös érdekekben egyesíti a főnököket és az alkalmazottakat s ez a családi összetartás hozta létre Glac Antal főispán védnöksége alatt a vasárnapi bál fényes sikerét is.

A hangverseny első pontja az egyesület ügyészenek, dr. Krüger Aladár ügyvédnek a prológja volt, melyben a báli hangulatba megfelelően beleolvastva vázolta az egyesület keresztényszocialista jellegét. A prológot, melyet viharosan megtapsoltak, mai tárcarovatunkban közöljük. — Következett Raff Cavatinája, melyet egy fiatal hegedűművész, Benkő Imre adott elő bravúrosan. Lehoczky József igen sikerült zongorakiséréte mellett. Lapunk belső munkatársa, Popity János Abrányi Emilnek »Mi a haza?« c. költeményét szavalt el rendkívüli hatással. Az ismert költemény Popity előadásában az ujdonság erejében bilincselte le a hallgatóság figyelmét. A szavalt után ismét zeneszám következett: Schumann Merengését adta elő az ő is.

mert kiváló művészetével gordonkán Kürti István; zongorán Lehoczky József kísérte igen szépen, Csika Béla és Szilágyi Jolánka »Baleset« címmel egy kedélyes párjelenetet adtak elő; mindketten a dilettánsok szokott előadási modorát felülhaladó ügyességgel állották meg helyüket a pódiumon. Befejezésül Kürti Istvánnak egy igen sikerült szerzeményét adták elő hegedűn Benkő Imre, gordonkán Kürti István, zongorán Lehoczky József. A jelles zenemű pompás előadásban nagy hatást tett.

Hangverseny után tánc következett, mely a legjobb hangulatban tartott hajnalig. A négyeseket 80 pár táncolta.

KÖZGAZDASÁG.

Két pénzügyintézet beszámolója.

Vasárnap két nagyváradi előkelő pénzügyintézet tartotta beszámolóját: a Gazdasági és Iparbank és a Biharmegyei Takarékpénztár.

A Gazd. és Iparbank közgyűlése.

A Gazdasági és Iparbank az elmúlt évben is igazolta azon jó hírnevet, amelyet ezen kiváló pénzügyintézet évről-évre mindjobban kiérdemelt szolid, pontos és szakszerű működésével. Ez kiváló érdeme az igazgatóságnak, de főként pedig Ternyei Antal vezérigazgatónak, aki a legnehezebb viszonyok mellett is megmutatta, hogy jól kezelve van letéve az intézet vezetése.

A közgyűlésen dr. Beöthy László elnökölt s a részvényesek nagy számban voltak jelen. Az igazgatóság rámutat jelentésében a pénz- és hitelválságra, amely annyira éreztette hatását egész közgazdasági életünkben.

A nehéz viszonyok a pénzügyintézetet is érintették, de a kellő óvatosság mellett mégis sikerült 120000 korona tiszta nyeresémet felmutatni.

A közgyűlés a felügyelő bizottság javaslatára úgy a jelentést, mint a mérleget elfogadta s a felmentvényt megadta.

A felügyelő bizottság tagjaivá újból megválasztottak: Géczy Lajos, Gerő Armin, Lukács Gyula, Mézey Mihály és Szathmáry Király Andor.

Az igazgató-tanácsba pedig beválasztottak: Andriská Károly, dr. Dénes Sándor, Germán Károly, dr. Gerő Sándor, Keller József, Kepes Ignác, Lukács Odön, dr. Poynár Széver és Tátray Sándor.

Végül dr. Beöthy László elnök indítványára a közgyűlés az Osztrák Magyar Bank nagyváradi fiókja vezetőségének a válságos pénzügyi viszonyok között az intézet iránt tanúsított kiváló előzékenységet egyhangulag köszönetet szavazott.

Biharmegyei Tak. pénztár közgyűlése.

A Biharmegyei Takarékpénztár felment részvényfőkéjével az elmúlt évben jelentős sikert és szép eredményt ért el.

A vasárnap tartott közgyűlésen dr. Wallner Odön elnökölt s a részvényesek szép számmal vettek részt.

A felolvasott igazgatósági jelentés rámutat szintén a pénzügyi zavarokra, amely különösen a fakereskedelmet érintette nálunk érzékenyebben, de azért 223,000 korona tiszta nyereséget ért el a tekintélyes pénzügyintézet.

A jelentést elfogadták s az osztalékot részvényenként 50 koronában állapították meg. A felmentvényt megadták.

A választmány tagjaivá megválasztottak: Hranyczy Károly, Koliner Dávid, Sarkady Tibamér, ifj. Berger Sámuel, dr. Fodor Gyula, dr. Imrik Gusztáv, Szathmáry Király Andor, Moskovics Farkas (ujj) Kiss Kolos Jenő (ujj), des Echerolles-Kruspér Gilbert (ujj).

A közgyűlés az elnök életteljesével véget ért.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, febr. 3.

Buza okt.	50 kilogrammonként	12.57
Buza ápr. 1908	— — —	11.91
Rozs ápr.	— — —	11.81
Zab ápr.	— — —	8.51
Tengeri máj. 1908.	— — —	7.32

REGÉNYCSARNOK.

Első kortes-utam.

Irta Lukács Géza.

(Folytatás.)

(3)

Eközben az erdő mélyéből csakugyan egy farkas vonyítása hallatszott. Ez felvillanyozta lankadt tagjainkat és zerge-ügyességgel kapaszkodtunk fel a szakadék sziklás lejtőjén a tulsó partra.

Ez volt szerencsénk, mert a következő pillanatban a farkast szimatoló lovak megbokrosodva rohantak előre és bricskástul, kocsisostul csakhamar az általunk elhagyott hóhullámokban tűntek el.

Szerencsére pár perc múlva kiértünk az erdőből a fensikra, a láthatáron éppen a hold koronája tűnt fel. A páter ugyan azt erősítette, hogy a naptár szerint most nincs holdvilág. Hát én tőlem ugyan irhatnak a kalendárium csinálók akár mit — válaszolám, — mert ime a láthatáron most még egy hold tűnik fel.

A pópa asztromiai tudományon nagyon mulatott és kerekén kijelentette, hogy két hold még Eszterlakon sem szokott világitani, az általam felfedezett hólgyók egyszerűen hólyaggal bevont lámpások s valószínű, hogy valami mentő expedíció közeleg. Most tenyeréből tölcseért formálva, a szokásos »hip-hop« kiáltást hallotta, mire ugyan ily válasz érkezett és nem sokára mellettünk volt a mentő csapat, hóhányó lapátokkal és egyéb mentő eszközökkel felszerelve.

Ezeket azonnal a bricska kiadására irányítottuk, mi pedig bátyánk kalauzolása mellett nekivágtunk a falunak. Nemsokára a fogat is nyomunkban volt és mi atázva és fázva értünk a jegyzői lakba.

Egy jól befűtött szobába nyitottunk be, melynek összes butorzata egy rozoga íróasztal, egy nagy irattár, egy székből és egy igen szerény mázolatlan fenyőfaágyból állott. Ez volt a jegyzői iroda. Ettől jobbra nyílt a lakoszoba, amely lakhatatlan volt, lévén összes kényelmi eszköze két egymásnak dűledező lóca, valószínűleg a várakozó felek marasztalására. Az irodától balra volt a vendégszoba, ebben azonban csak egy jól befűtött kályha diszlett.

Bátyánk látszólag nagy zavarban volt, köszörülte a torkát, míg végre azzal rukkolt ki, hogy vajjon Z... ben megvacsoráltunk-e? Erre igenlő választ nyert, azon kijelentésünkre azonban, hogy ez 8 órával ezelőtt történt, most pedig éhesek vagyunk, mint a farkasok, mentegedőzve vallotta be, hogy házában az egerek miatt nem tart ehető anyagokat, de rendelt a Mózes zsidónál bika pörköltet, miután azonban éjjelig nem jöttünk, elélvezettette a mentő expedícióval s miután a kocsmában már alszanak, most éhen hajtsuk nyugovóra fejünket, a teli gyomor úgy is kész veszedelem éjszakára.

Hát sejtettük mi, hogy miféle ellátásban fogunk nálad részestülni, te kákabéltü s ezért gondoskodtunk magunkról felelém, miközben előhúztam elemőzsiánkat s a készletek csakhamar nagy fogyatkozásban szenvedtek.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

Hirdetések

felvételnek
a lap kiadóhivatalában.

Hogyan védekezzünk a járványok ellen?!

Viseljék **Takáts** szabadalma zott állitható **gyomorvédő övét**, vagy **hát- és gyomorvédő övét**, a mely nem csak hogy a **gyomorbajt kiöli**, gyomorgörcsőt csikarást, hasmenést rögtön megszünteti, de az ország minden részéből ezrével érkező elismerő és orvosi ajánló nyilatkozatok azt bizonyítják, hogy a ki **viseli soha nem beteg soha nem hülhet meg, és soha nem fog rajta semmiféle járvány**, mint a tífusz, kolera, influenza, himlő féle rém stb. Világosan érthető tehát, hogy valósággal életét teszi kockára, aki ennek viselését mellőzi. Az állitható gyomorvédő öv, (gyomor és hasvédő) ára **4 kor. 50 fill.** (gyomor-has. hát és derék védő) ára **7 kor. 50 fill.** szétküldés a pénz előzetes beküldése ellenében vagy utánvéttel. Rendelésnél a derék körmérete, férfi vagy női irandó. Kapható és a világ minden részébe szétküldi a feltaláló.

Takáts Dániel

Nagyvárad, Sorompó-utca

(villamos megálló.)

E cím megőrizendő, mert nem hirdetek.

Leszállítottuk

az árakat

minden egyes divatcikkben a

leltár előtt!

Ruhaszövetekben, selymekben, vászon és asztalneműekben, szőnyeg és függönyökben nagy választék meglepő olcsó árak mellett.

Wallerstein Fülöp Fiai

Bemer-tér, Pannónia mellett.

EDISON

új mozgófénykép-színház

NAGYVÁRADON,

Rákóczi-ut 3. sz. Villamos megálló.

Helybeli és vidéki telefon: 450.

A **BAZAR**-vendéglő fényesen átalakított termeiben

február havában

nyílik meg az

EDISON

mozgófénykép-színház,

amelyet fényűző díszszel, előkelő kényelemmel, a legmodernebb technikai felszerelésekkel rendeztünk be.

Szenzációs, teljesen új és kitűnő mozgófényképek, aktuális világeseemények a legelőkelőbb párisi gyár felvételei állandóan a műsoron.

A kényelmes, tágas, elegáns termek külön bejárással és külön kijáratokkal vannak ellátva. A helyiségben villamos szellőztető.

Angol buffet, kitűnő italok.

Vállalatunkat előre is a t. közönség jóakaratu figyelmébe ajánljuk.

Kiváló tisztelettel

az EDISON

mozgófénykép-színház
igazgatósága.

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI

SZÉNSAV-MŰVEK

ujjonnan berendezve kartelen kívül szállítanak azonnal bármily mennyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony

SZÉNSAVAT

a világhírű buziásfürdői szénsav forrásokból szóda-vizgyártáshoz, vendéglősöknek és egyéb ipari célokra össze nem tévesztendő mesterségesen előállított, kevésbé kiadós szénsavval. Megbízható, szigorúan lelkismeretes kiszolgálás

buziásfürdői ásvány- és gyógyvizek

egész és félliteres üvegekben.

Szív-, vese- és hólyagbántalmaknál utól nem ért gyógyhatás.

Elsőrendű asztali víz!

Felvilágosítással készségesen szolgál. 248 1-200

Muschong-buziásfürdői szénsavmüvek és ásványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn.

Sárgonyelm: Muschong, Buziásfürdő. — Interurban t. fon 18. sz.

Ügyes helyi képviselők kerestetnek.

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye
Nagyvárad, Fő utca 8. sz. Szechenyi szállodá-
val szemben.

Allandó raktár: háló, ebédlő
uri szoba és
szalon berendezések, mindennemű modern stí-
lus szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok reudki-
vül nagy választékban. 210

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak
Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen

Vegél!

Moskovits
cipőt.

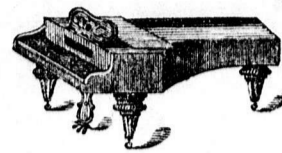
Kossuth-utca 5.

Vegyem!

Vegyünk!

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű
zenekedvelő közönséget, hogy a Szent Já-
nos-utcai 1. sz. alatt levő raktáramban nagy
választékban vannak

ZONGORÁK
és
PIANINOK

eladásra, hangversenyre, estélyekre, ugy-
szintén

havi bérletre igen olcsó árban
számítva. — A nagyérdemű közönség
pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Özv. Mustó Jánosné.

Üzlet felosztás!

Tudomására hozzuk a nagyérdemű közönségnek, hogy az évek óta fennálló detail-üzletünket, más vállalat miatt
teljesen felosztjuk, ellenben gyárunkat tetemesen megnagyobbítjuk
és a raktáron levő összes férfi-, női- és gyermekcipőket a legfinomabb kivitelig minden elfogadható árban áru-
Berendezés eladó! sitjuk el, kérjük ezen ritka alkalmat felhasználni míg a készletünk tart. **Berendezés eladó!**

Tisztelettel

Nádor Henrik és Társa

Nagy piac-tér, Kereskedelmi palota.

Élő virágokból:

menyasszonyi és mindenféle alkalmi csokrok,
ünnepi koszorúk, gyászkoszorúk, felirattal
vagy anélkül, ficuslevél és pálmalombokból,

ugyszintén gyászjelképek, szívkeresztek, horgony kereszték stb egészen frissen levágott virágokból kaphatók.

Csokrok menyasszonyi, ko-
szoruleányi, bálai vagy bármily
alkalomra, szép berlini papir-
tartóval 1—3 forintig.

Csokrok atlasztartóval 3
frt 50 krtól 6 forintig, selyem-
tartókban **rózsa** és **kamé-
liák** 8 frttől 12 forintig, ami
ezelőtt 15—20 frtba került.

Csokrok a legfinomabb min-
tájuk, a legújabb párisi minta
szerint a legfinomabb selyem,
csipke és atlasz tartókkal
18—25 forintig, ami ezelőtt
40—50 frtba került.

Gyászkoszorúk igen szép,
tartós zöld és szép virágok-
kal díszítve 1—3 forintig.

Babérkoszorúk ovál vagy
kerek alakban, igen szép vi-
rágokból díszítve 2 forinttól
10 forintig.

Kiváló tisztelettel

Farkas József,

a váradvelencei műkertész és
rózsatelep tulajdonosa

Nagyváradon.

Kívánatra részletes faj- és árjegyzéket mindennemű kertészeti cikkek-
ből ingyen és bérmentve küldök, vidéki rendeléseknél kérem a pontos
címet, valamint a rendelmény postán vagy vasuton szállíttassék. Ren-
delésnél előleg nem szükséges, a küldemények utánvétellel küldetnek.